

Αποκλίνουσες Συμπεριφορές στο χώρο του Σχολείου

Επιμόρφωση πρώτο διοριζόμενων 2022

Γ. Πανταζής
Συντονιστής ΠΕ04 ΠΕΚΕΣ ΣΤΕΡΕΑΣ ΕΛΛΑΔΑΣ
Σεπτέμβριος 2022

Ορισμός: Αποκλίνουσες Συμπεριφορές

- **Εννοούμε τις ενέργειες ή τις στάσεις του παιδιού (που δεν συνάδουν με την ηλικία του) και που σχετίζονται με σταθερά πρότυπα προκλητικής, αντικοινωνικής και επιθετικής συμπεριφοράς απέναντι σε συνομήλικους, γονείς, εκπαιδευτικούς κ.τ.λ**

(Mash & Wolfe, 2001)

Αίτια Αποκλίνουσων Συμπεριφορών

- **Εξωγενή Στοιχεία**

(Οικογένεια, Σχολεία, Κοινωνία)

- **Ενδογενή Στοιχεία**

(Νευρολογικά, Συμπεριφοράς,
Προσωπικότητας)

- 1. Σοβαρές διαπροσωπικές διαφορές στους συζύγους με συνεχείς συγκρούσεις**
- 2. Αυταρχικοί γονείς με άκαμπτο κώδικα διαγωγής ή εντελώς ανεκτικοί και αδιάφοροι**

Σοβαρά Δυσλειτουργικό Οικογενειακό Περιβάλλον

- 1. Ψυχική Ασθένεια γονιού**
- 2. Χρήση Ουσιών/ Αλκοόλ**
- 3. Βία στην Οικογένεια**
- 4. Εγκληματικές Δραστηριότητες γονιού, με ή χωρίς φυλάκιση**
- 5. Σοβαρά Οικονομικά Προβλήματα – Ανεργία**
- 6. Χρόνια Ασθένεια ή Θάνατος/Απώλεια**

Εξωγενή Στοιχεία: Οικογένεια

Εξωγενή Στοιχεία: Σχολείο

Αρνητικό Κλίμα Σχολείου

- Ανεπαρκής Οργάνωση, Ενημέρωση, Συντονισμός και Επικοινωνία
- Μη τήρηση των διαδικασιών
- Άδικος χειρισμός παιδιών – Ασυνέπεια
- Έλλειψη ευκαιριών ένταξης στο καθημερινό γίνεσθαι

Εξωγενή Στοιχεία: Κοινωνία

- **Ανεπαρκείς ή Χαλαρές Στάσεις και Αντιλήψεις για τη νέα γενιά**
- **Αρνητικά Πρότυπα χωρίς διάκριση: Μέσα Μαζικής Ενημέρωσης**
- **Αλόγιστη χρήση των Μέσων Κοινωνικής Δικτύωσης**
- **Ελλιπείς Κοινωνικές Υποδομές Στήριξης Ευάλωτων Ατόμων**

Ενδογενή Στοιχεία: Νευρολογικά

Νευροαναπτυξιακές Διαταραχές

- **Νοητική Ανάπτυξη του Παιδιού**
- **ΔΕΠΥ**
- **Διαταραχή Αυτιστικού Φάσματος**
- **Ειδικές Μαθησιακές Δυσκολίες**

Ενδογενή Στοιχεία: Συμπεριφορά

- Εναντιωματική Προκλητική Διαταραχή
- Διαταραχή Διαγωγής
 - (Επιπολασμός: ποσοστό 4 με 10% του παιδικού και εφηβικού γενικού πληθυσμού, πηγή το DSM-IV –TR)
 - Είναι πιο συχνές στα αγόρια
 - Η συχνότητα τέτοιων διαταραχών είναι ιδιαίτερα υψηλή στις υποβαθμισμένες αστικές περιοχές.

Διαγνωστικά κριτήρια για την Εναντιωματική και Προκλητική Διαταραχή

- Συχνά χάνει την ψυχραιμία του
- Εκνευρίζεται εύκολα
- Συχνά είναι θυμωμένο και νιώθει έντονα πικρία
- Εμπλέκεται σε καυγάδες
- Δεν ακολουθεί οδηγίες
- Συχνά επίτηδες εκνευρίζει τους άλλους
- Συχνά φταίνε οι άλλοι για τα δικά του λάθη
- Εκδικητικός
- Διακατέχεται από ψηλό επίπεδο άγχους

Διαγνωστικά κριτήρια για τη Διαταραχή Διαγωγής - Συμπεριφοράς

- Συχνά παρενοχλεί και εκφοβίζει άλλους
- Συχνά προκαλεί και εμπλέκεται σε καυγάδες
- Είναι βίαιος και σκληρός με τους άλλους και με τα ζώα
- Παρενοχλεί σεξουαλικά
- Διαπράττει μικροκλοπές ή κλοπές και φθορές

Ενδογενή Στοιχεία: Κατάθλιψη

Καταθλιπτικές Διαταραχές

- 1.** Διαταραχές στη διάθεση και στο συναίσθημα
- 2.** Αστάθεια στη διάθεση με συχνά ξεσπάσματα και εκρήξεις
- 3.** Εκδήλωση επιθετικής συμπεριφοράς, σωματικής και λεκτικής
- 4.** Εκδήλωση συναισθημάτων θυμού
- 5.** Οι συμπεριφορές δεν ταιριάζουν με την αναπτυξιακή ηλικία του παιδιού ή είναι δυσανάλογες με τα ερεθίσματα του περιβάλλοντος του
- 6.** Αυτοκτονικές ιδέες
- 7.** Αυτοτραυματισμούς
- 8.** Ανησυχία, χαμηλή αυτοεκτίμηση, έλλειψη κινήτρων, αποκοπή από όλους, απουσία ενδιαφέροντος για το σχολείο

Τι μπορεί να κάνει το σχολείο, προληπτικά;

- Η σύνταξη κανονισμού λειτουργίας μέσα από την προβλεπόμενη διαδικασία.
- Η μέριμνα τήρησης των κανόνων.
- Η πρότερη επίβλεψη των παιδιών και η τήρηση του ωραρίου.
- Η ύπαρξη δραστηριοτήτων (αθλητισμός – θέατρο – μουσική κ.α), γενικά η ενθάρρυνση της συμμετοχής – ένταξης – συμπερίληψης όλων των παιδιών στο σχολικό γίγνεσθαι.
- Η επιλογή συμβούλου σχολικής ζωής και η υποστήριξη του έργου του. (Ν.4692/2020).

ΤΕΛΙΚΑ, Η ΕΥΡΥΘΟΜΗ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ

Ειδικότερα

- Στο πλαίσιο του συλλογικού προγραμματισμού μπορεί να εκπονήσει σχέδιο/α δράσης (επιμορφώσεις – επισκέψεις ειδικών -συνεδρίες)
- Να συνεργαστεί με δομές της εκπαίδευσης που μπορούν να το υποστηρίξουν
- Να συνεργαστεί με άλλους φορείς υποστήριξης
- Να διατηρεί συχνή επικοινωνία - συνεργασία με τις οικογένειες και την κοινωνία

Τι μπορεί να κάνει το σχολείο, παρεμβατικά;

Τα προγράμματα παρέμβασης που βασίζονται στο συμπεριφορισμό και τη μίμηση προτύπων είναι αποτελεσματικότερα στις πρώτες τάξεις του δημοτικού, ενώ για μεγαλύτερες βαθμίδες οι πιο αποτελεσματικές μέθοδοι βασίζονται στην εμπλοκή των εφήβων, στη διαπραγμάτευση και τη λήψη αποφάσεων με τη συναίνεση όλων των μαθητών.

Ρόλος Συμβούλου Σχολικής Ζωής

Ποιες είναι οι προϋποθέσεις επιτυχίας αυτού του ρόλου;

- **Αξιοπιστία**
 - **Συνέπεια**
- **Θετικό πρότυπο**
 - **Αυτοέλεγχος**
- **Αποδοχή μαθητή χωρίς επίκριση**
 - **Καλός ακροατής**
- **Συνεργασία με το σχολείο και άλλους φορείς**

Ρόλος Συμβούλου Σχολικής Ζωής

Τι θα πρέπει να προσέχει ο Σ.Σ.Ζ;

1. Ταύτιση με τις θέσεις του μαθητή ή ταύτιση με την απόρριψη που προβάλλει ο μαθητής (που πιθανό να υπάρχει στα αρχικά στάδια της σχέσης)
2. Να εκλαμβάνει ως προσωπική αμφισβήτηση την (πιθανή) επιθετικότητα του μαθητή
3. Υπερβολική έγνοια για την μαθησιακή του επίδοση ως κριτήριο επιτυχίας
4. Απομόνωση από το σύστημα Σχολείο ή σύγκρουση με το Σχολείο
5. Να επικρίνει το μαθητή

Ρόλος Συμβούλου Σχολικής Ζωής

Την ώρα της κρίσης

- δεν κάνουμε παρέμβαση, αλλά διασφαλίζουμε την ασφάλεια όλων
- Αποφεύγουμε τις ερωτήσεις του τύπου «γιατί το έκανες;», τέτοιου είδους ερωτήσεις αυξάνουν την ένταση στο παιδί

Ρόλος Συμβούλου Σχολικής Ζωής

Τι επιδιώκουμε;

- ✓ Ο κύριος στόχος για το μαθητή είναι να καταφέρουμε να **λεκτικοποιήσει την ένταση του, να μοιραστεί να συναισθήματα του και να επιλέξει άλλο τρόπο συμπεριφοράς μη καταστροφικό για τον ίδιο ή για τους άλλους** έτσι ώστε να δημιουργήσει θετικές σχέσεις με συνομήλικους και ενήλικες
- ✓ **Μείωση εντάσεων και επιθετικών συμπεριφορών στο Σχολείο**
- ✓ **Αποφυγή Σχολικής Αποτυχίας και Διαρροής**

Τρόποι αντιμετώπισης της επιθετικότητας από τους εκπαιδευτικούς

- Τιμωρητική και αυταρχική στάση
- Διδακτική στάση
- Στάση παραγνώρισης
- Στάση συμβιβασμού
- Στάση κατευνασμού
- Στάση επίλυσης προβλήματος

Αντιμετώπιση της επιθετικότητας ως πρόβλημα προς επίλυση.

- Η διαπραγμάτευση είναι διαδικασία στην οποία οι εμπλεκόμενοι στην φιλονικία ή οι εκπρόσωποι τους συναντιούνται για να συνεργαστούν, χωρίς την βοήθεια τρίτων, με στόχο να βρουν λύση στο πρόβλημα.
- Η διαιτησία από την άλλη είναι μια διαδικασία στην οποία οι εμπλεκόμενοι στη φιλονικία ή οι εκπρόσωποι τους συναντώνται για να συνεργαστούν και να βρουν λύση στο πρόβλημα με τη βοήθεια ενός ουδέτερου τρίτου, που ονομάζεται «διαιτητής». Αυτός ελέγχει την πορεία της διαδικασίας, ενώ οι εμπλεκόμενοι στη σύγκρουση ελέγχουν το αποτέλεσμα.
- Η λήψη απόφασης με συναίνεση είναι ομαδική διαδικασία, στην οποία όλοι οι εμπλεκόμενοι ή οι εκπρόσωποι τους συνεργάζονται, για να βρουν μια λύση και ένα σχέδιο δράσης αποδεκτό από όλους, ώστε να το στηρίξουν. Η συνεργασία τους μπορεί να διευκολυνθεί από έναν τρίτο, χωρίς αυτό να είναι απαραίτητο.

Έξι βήματα αντιμετώπισης της σύγκρουσης

- Προσδιορισμός του προβλήματος και του επιπέδου επίλυσης του.
- Αποστασιοποίηση των ατόμων από το πρόβλημα και διάκριση των πραγματικών ζητημάτων αντιπαράθεσης από τα ζητήματα διαπροσωπικών σχέσεων. Διατύπωση διαδικαστικών κανόνων και κανόνων του παιχνιδιού επίλυσης προβλήματος.
- Εντοπισμός διαφορετικών απόψεων. Ακρόαση των απόψεων από τη σκοπιά του καθενός από τους εμπλεκόμενους.
- Εντοπισμός κινήτρων, αναγκών και συμφερόντων που οδηγούν στη σύγκρουση.
- Αναζήτηση εναλλακτικών επιλογών που να αποτελούν λύσεις και ικανοποιούν τα συμφέροντα όλων.
- Αξιολόγηση των εναλλακτικών επιλογών με βάση αντικειμενικά κριτήρια τα οποία ορίζονται από τις επιθυμίες της μιας πλευράς. Αναζήτηση συμφωνίας που να ικανοποιεί καθένα από τους εμπλεκόμενους.

Σας ευχαριστώ!